

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ НА УРОКАХ «Я У СВІТІ» ШЛЯХОМ ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інтеграція України в європейський освітній простір викликала необхідність переглянути деякі підходи до навчання школярів, проаналізувати фактори, що гальмують підвищення якості та формування життєспроможності особистості.

Провідне місце у переході загальноосвітніх закладів на новий якісний рівень відводиться розробці та впровадженню педагогічних інновацій. На сучасному етапі розвитку системи освіти відбувається перехід до особистісно зорієнтованого навчання, метою якого є процес психолого-педагогічної допомоги дитині у становленні її суб'єктивності, культурної ідентифікації, соціалізації, життєвому самовизначенні. Вчені-дослідники, вчителі-новатори вважають, що у центрі уваги сучасної освіти мають стати питання розвитку особистості школяра, його творчих здібностей, інтересу до навчання, формування бажання і вміння вчитися.

Розглянемо конкретно, що таке активність. Активність – здатність людини до свідомої трудової і соціальної діяльності, міра цілеспрямованого, планомірного перетворення нею навколишнього середовища й самої себе на основі засвоєння нею багатства матеріальної і духовної культури [1, с. 51].

Психологічні особливості молодших школярів, їх природна допитливість, чуйність, особлива прихильність до засвоєння нового, готовність сприймати все, що пропонує вчитель, створюють сприятливі умови для розвитку пізнавальної активності. З психологічної точки зору пізнавальна активність – це міра розумового зусилля, спрямована на задоволення пізнавальних інтересів індивіда. Як педагогічне явище, пізнавальна активність є двостороннім взаємопов'язаним процесом: з одного боку, це форма самоорганізації і самореалізації учня, з другого – результат цілеспрямованих зусиль педагога в організації пізнавальної діяльності учня.

Сучасні дослідження пізнавальної активності ґрунтуються на працях Л. С. Виготського, С. Л. Рубінштейна, Б. М. Теплова, В. Н. М'ясищева, Л. В. Занкова, Д. Н. Узнадзе, Г. І Щукіної.

Пізнавальна активність не дозволяє молодшому школяреві залишатися на місці. Вона спонукає дитину до певних самостійних дій: запитати, відшукати певну інформацію, прочитати, написати, зробити. Недарма активні школярі відзначаються і більшою самостійністю як у розв'язанні навчальних завдань, так і у життєвих ситуаціях. Успішність молодшого школяра у його навчальній діяльності також багато у чому залежить від рівня пізнавальної активності.

У дидактико-методичній систематизації навчального матеріалу особливо важливого значення надається зв'язку його з життям, оскільки обмеженість відповідного досвіду учнів потребує постійного залучення й аналізу життєвих вражень – цієї головної чуттєвої опори набутих знань.

Для того, щоб активізувати пізнавальний інтерес учня, творчий небайдужий вчитель повинен постійно знаходитись у пошуку нових засобів, форм і методів навчання і виховання. За вимогами часу з'являються нові, інноваційні підходи до організації процесу навчання [4, с. 34].

Загальновідомо, що інноваційна діяльність залежить від багатьох факторів і перш за все пов'язана з необхідністю вдосконалення педагогічних знань. Інноваційність головним чином стосується дидактики, проведення уроків, інших видів занять і методів навчання.

Педагогічні інновації - це:

а) цілеспрямовані зміни, що вносять в освітнє середовище нововведення, що поліпшують характеристики окремих частин, компонентів і самої освітньої системи в цілому;

б) процес освоєння нововведення (нові засоби, методи, технології, програми, і т.д.);

в) пошук нових методик і програм, їх впровадження в освітній процес і творче переосмислення [2, с. 243].

Модернізація освіти спонукає до пошуку нових освітніх і виховних технологій, до впровадження нетрадиційних форм і методів навчання та виховання.

Ці технології та методи навчання спрямовують учнів на краще розуміння навчального матеріалу, а також бажання учнів поліпшити свої досягнення.

Ідея втілення інноваційних технологій в навчання передбачає досягнення мети високоякісної освіти, спроможної забезпечити кожній людині умови для самостійного досягнення тієї чи іншої цілі, творчого самоутвердження у різних соціальних сферах.

Для практичного втілення цієї ідеї на уроках «Я у світі» використовуються наступні основні інноваційні технології:

- проблемне навчання;

- технологія розвитку "критичного мислення";

- інформаційно-комунікаційні технології;

- проектні та дослідницькі методи в навчанні;

- технологія інтенсифікації навчання на основі схемних і знакових моделей навчального матеріалу (В. Ф. Шаталов).

Один із способів оптимізації та урізноманітнення навчально-виховного процесу – це вивчення окремих тем з використанням інноваційних технологій, комп'ютерної техніки та найсвіжшої інформації, взятої з мережі Internet.

Комп'ютер сприяє не лише розвитку самостійності та творчих здібностей учнів, а й дозволяє змінити технологію навчання, надає уроку інтегрований характер. Усе це сприяє покращенню якості навчання [5, с. 126].

Ще однією специфічною рисою вивчення навчального предмету «Я у світі» є те, що об'єктом пізнання тут виступає людина і людське суспільство. Емоційно забарвлені розповіді вчителя, колективне обговорення, спільні висновки надовго запам'ятовуються і стимулюють інтерес учнів до предмету, що підвищує мотивацію до навчання і призводить до високої результативності роботи вчителя [3, с. 35].

Метод проектів – це технологія компетентісно-орієнтованої освіти. Вона дозволяють керівнику проекту твердо дотримуватися освітньої технології "метод проектів" та технології оцінки рівня сформованості ключових компетентностей учнів через оцінку проектної діяльності. Це метод поєднання теорії з практикою, який пов'язує всю нашу навчальну і виховну роботу з життям, надає більшої життєвості всій нашій роботі.

Метод проектів завжди орієнтований на самостійну діяльність учнів – індивідуальну, парну чи групову, яку учні виконують протягом означеного відрізка часу. Завжди передбачає вирішення якоїсь проблеми, яка вимагає інтегрованих

знань, дослідницького пошуку для її вирішення. Переваги методу проектів полягають у тому, що учень не просто отримує суму знань, він вчиться не тільки набувати їх самостійно, але й вміло ними користуватися. Також учні набувають комунікативних навичок і умінь, вміння працювати в групах, виконуючи різні соціальні ролі. Школярі вчаться збирати необхідну інформацію, факти, аналізують їх з різних точок зору.

Застосовуючи метод проектів можна спрямовувати свою роботу на безпосереднє залучення учнів до навколишнього життя; вихованню ініціативи, самостійності, колективізму. Використовуючи проектний метод реалізується гуманістичний підхід до навчання, між предметні зв'язки: українська мова, читання, математика, природознавство, малювання, трудове навчання.

В третьому класі на уроках предмету «Я у світі» передбачено навчальною програмою виконання проектів на такі теми, як «Звідки походить моє прізвище», «Як досягти успіху», «Історія нашої школи», «Гордість України», «Забуті українські свята» та інші. У четвертому класі: «Історія дитячої іграшки», «Звідки походить назва України», «Давно забуті професії» тощо [3, с. 243].

Мозковий штурм спонукає учнів до вільного висловлення своєї думки, розвиває вміння швидко аналізувати ситуацію. Під час використання даного методу за короткий термін (до 3 хв.) вдається зібрати велику кількість ідей. Це ефективний метод колективного обговорення, пошук рішень, який спонукає учнів виявляти свою уяву та творчість, розвиває фантазію, виробляє вміння толерантно ставитись до чужих думок. Досвід передбачає вільне висловлення думок усіх учасників і допомагає знаходити багато ідей та рішень. Така діяльність потребує певної підготовки класу

Парна та групова робота дає учням можливість подумати, обмінятися ідеями з партнером і лише потім озвучити свої думки перед класом. Робота сприяє розвитку навичок спілкування, вміння висловлюватись, вміння переконувати й вести дискусію, критично мислити.

Використання такого виду співпраці сприяє тому, що учні не можуть ухилитися від виконання завдання. Під час роботи в парах учні швидко виконують справи, які за інших умов потребують великої затрати часу.

Учитель повинен намагатися організувати інноваційний процес під час навчальної діяльності таким чином, щоб створити сприятливе навчальне середовище, в якому б теорія і практика учнів засвоювались одночасно.

Важливою умовою при вивченні предмета «Я у світі» є залучення учнів до активної пізнавальної діяльності, оскільки об'єкти вивчення важливо сприймати безпосередньо; застосовувати практичні методи навчання, використовувати набуті дитиною знання про способи громадянської активності у знайомих, змінених, набутих педагогічних ситуаціях, що впливають на розвиток досвіду індивідуальної творчої діяльності, залучати до співпраці батьків, створювати умови для самовираження, організації комунікативного спілкування, застосовувати у навчальному процесі елементи дискусії, що є ефективними засобами розвитку особистості, її громадянських якостей [1, с. 95].

На основі вивчених матеріалів можна зробити висновки:

- розвиток пізнавальної активності учнів початкових класів залежать від ефективності використання на уроках інтерактивних технологій;

- стійкий пізнавальний інтерес – ознака готовності дитини до вивчення навчального матеріалу. Знання сприяють виникненню, розширенню і поглибленню зацікавленості до дійсності. Важливо збуджувати пізнавальну активність учня, що виявляється в запитаннях, діях.

- маючи сформовані пізнавальні інтереси, дитина успішно навчатиметься, в неї з'явиться зацікавленість до навчальної діяльності;

- у школі дитина поглиблює і розширює свої пізнавальні інтереси. У неї виникає бажання змістового і досконалого вивчення певних навчальних понять, коли матеріал виходить за межі навчального. Важливим є спілкування, співпраця вчителя і учнів на уроці.

Список використаної літератури:

1. Бібік Н.М. Формування пізнавальних інтересів молодших школярів: Навч.-метод. посіб. для вчителів початкових класів/ Н. М. Бібік. – К.: ІЗМН, 1997. – 124 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
3. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою. 1-4 класи. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013. – 392с.
4. Старинська О. Ініціатива як умова активізації пізнавальної діяльності учня // Початкова школа. – 2000. – № 5. – С. 34 – 35.
5. Химинець В. В., Кірик М. Ю. Інновації в початковій школі/ В. В. Химинець, М. Ю. Кірик. – Тернопіль: Мандрівець, 2010. – 312 с.